

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת הקת

אור

אזירה חיובית מעודדת ומרוממת והעצמה בבית:

במדבר פרק כא (לג) ויפנו ויעלו דרך הפשוט ויצא עוג מלך-הבשן לקראתם הוא וכל-עמו למלחמה אדרעי: (לד) ויאמר יתקן אל משה אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון:

מאמר חז"ל מדוע משה היה ירא מעוג:

הנה מבואר במסכת נדה דף פא ע"א ויאמר ה' אל משה אל תירא. מכדי, סיחון ועוג אחי הוו, דאמר מר סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו. מאי שנא מעוג דקמסתפי, ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי? א"ר יוחנן אר"ש בן יוחי מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו, אמר שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו, שנאמר ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי, ואמר רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול. וכ"כ בפרש"י.

שאלה:

והקשו דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר פרק כא פסוק לד ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו. פרש"י לכך הוצרך לו' אל תירא אותו מה שלא הוצרך לו' מסיחון לפי שהיה ירא פן יעמוד לו זכות מה שהגיד לאברהם אבינו שנשבה לוט. וא"ת והלא בזונתו לרעה היתה כדי שיהרג אברהם ויקח שרה?

וכן מבואר במדרש בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה מב סימן ח (יד, יג) ויבא הפליט, ריש לקיש בשם בר קפרא הוא עוג הוא פליט ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברהם יושב ועוסק במצות עוגות, הוא לא נתכוון לשם שמים אלא אמר אברהם זה קוניון הוא ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו, א"ל הקדוש ברוך הוא חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל שאת מאריך ימים בעולם ועל שחשבת להרוג את הצדיק חייך שאתה רואה אלף אלפים ורבי רבבות מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידן שנאמר (דברים ג) ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך וגו'.

כל מעשה או חלק ממנו או דיבור טוב שכרו גדול:

הנה מקובל לחשוב שבכדי שאדם יזכה לקבל שכר על מצוה צריך שיעשה מצוה מושלמת בתכלית הדקדוק ובמסירות וכולי האי ואולי יצא ידי חובת קיום המצוה ובלעדי זה אין ערך למעשיו, אולם אין ספק שאשריו ואשרי חלקו של כל הזוכה לעשות מצווה כמאמרה שזוכה בה לעוה"ב, כמבואר במסכת שבת דף סג ע"א אמר רב חנינא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מברשין אותו בשורות רעות, שנאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע. אמר רב אסי ואיתימא רבי חנינא אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה הוא מבטלה, שנאמר באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה וסמך ליה: שומר מצוה לא ידע דבר רע. וכן כתב הרמב"ם על המשנה במסכת מכות כל ישראל וכו' לפיכך הרבה להם תורה ומצוות עיי"ש, אך התורה מלמדת אותנו שגם כל פעולה טובה היוצאת ממעשיו ואפילו הקטנה ביותר הן מדיבורו והן ממעשיו גם כאשר היו לו כוונות אחרות אין הקב"ה מקפח את שכרו ועל כל חלק טוב שעשה בתוך הרע גם מקבל עליו שכר, ולזאת אל יתפא האדם מלקיים מצוות עד כמה שידו מגעת ולא יחלש ליבו על שאינו מצליח לעשות המעשה בשלימות שאין זה אלא מעצת יצר הרע, כי על כל חלק מהטוב שנעשה ואפילו נגרם בגלל מעשיו ודיבורו מקבל שכר גדול, ולזאת כל בית צריך וחיוב לייצר אזירה של עידוד והערכה על כל מעשה טוב ואפילו חלק מהמעשה ולשבח ולעודד כי אם הקב"ה מתייחס ומשלם שכר על כל חלק טוב הנובע ממעשיו של האדם ק"ו האדם שצריך להתייחס בצורה חיובית על כל חלק טוב שבמעשיו של אחד מבני הבית, ובזה יוצרים אזירה חיובית ומעודדת בבית, להעצים את הרצון לשפר ולהרבות בקיום המצוות ובמעשים טובים, לכן חובתו של האדם וההלש יאמר גיבור אני שלא לזלזל בשום פעולה טובה שעושה לחברו ובני ביתו ולו הקטנה ביותר כי אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, ועל כל מילה טובה שאמר לחברו או לאשתו ובני ביתו יקבל שכר וק"ו על כל עזרה וחסד שעושה שכרו עד בלי די כאשר נבאר בפרשתנו להלן, והגם

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שאינו יכול לעשות הכל בשלימות יעשה את אשר לאל ידו לעשות. ואולי אפשר על פי זה לבאר את דברי רבי חנניא בן עקשיא רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, הכוונה בזה על ידי שהקב"ה הרבה מצוות אשר מקיפים את כל אורח חיי האדם הרי כמעט בכל מעשה שיעשה האדם יהיה חלק ממעשיו קשור לאיזה מצווה ובכך ירבה את שכרו של האדם.

שכר מצוה אפילו נתכוון לרעה מעוג וקורבנות בלק:

ובזה נבוא לביאור פרשתנו, תירצו דעת זקנים מבעלי התוספות וז"ל י"ל כיון דהצלה באה על ידו היה לו לירא, כמו שמצינו בפרק חלק בזכות מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאת ממנו רות ואף על פי שלא נתכוין אלא לרעה לקלל את ישראל עכ"ל. יסוד גדול מלמדים אותנו בעלי התוספות בהנהגת הקב"ה עם האדם גם כאשר עושה מעשה רע אך יש בתוכו חלק טוב הקב"ה מפריד בין הטוב לרע ומקבל שכר על החלק הטוב גם אם כל כוונתו הייתה לרעה, כמו עוג שכלל לא התכוון לעשות טוב לאברהם ולבשרו על לוט שנשבא אלא בכדי שיצא למלחמה ויהרג ויקח את אשתו לאשה מפני שחמד את שרה, אך כיון שבפועל ניצל לוט בגלל בשורתו זוכה לאריכות ימים של מאות שנים, ומשה רבנו עם כלל ישראל חשש ופיחד מאותה זכות שמא תעמוד לו ויפלו בידי נורא ואיום עד שהקב"ה הבטיחו שאין לו מה לפחד, כל זה בכדי ללמדנו עד כמה כל טובה שנעשית מתוך מעשיו שכרו עד בלי די. בדומה לכך הביאו את הנאמר בגמרא על בלק שהקריב ארבעים ושניים קורבנות בשלשת המזבחות שבנה לבעלם בכדי שיקלל את ישראל, שלמרות שהקריב את הקורבנות בכדי לקלל את ישראל קיבל שכר שיצאה ממנו רות.

לא תתעב מצרי:

בדומה לכך מצינו בתורה שמבקשת לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו, דבר שכל הקורא דבר זה בתורה יעמוד ויתמה היתכן שהמצרים אשר החזיקו את ישראל להעבידם בפרך ולנצלם עד תום והתעללו ועינו אותם והכל לטובת עצמם ובכל זאת הייב כל איש ישראל לדעת שלא לתעב את המצרי מאחר וסוף סוף גר היית בארצו, אולם התורה מלמדת אותנו לחשוב אחרת כאשר למדנו מפרשתנו שהנהגת הקב"ה להפריד את חלקי המעשה ועל החלק הטוב אינו מקפח את שכרו, ולכן הגם שכל מה שהחזיקו בני שישראל במצרים הוא לטובת וצורכי המצרים, בכל זאת סוף סוף התגוררו שם.

מפני מה יש זכות קיום לעורב:

בדומה לכך מצינו אצל העורב כתוב במדרש בראשית רבה (וילנא) פרשה פרשת נח ה [ח, ו] ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח, הדא מסייעא לההוא דא"ר אבא בר כהנא הלון, וישלח את העורב, הה"ד (תהלים קה) שלח השך ויחשיך, ויצא יצא ושוב, ר' יודן בשם ר' יודה ב"ר סימון התחיל משיבו תשובות א"ל מכל בהמה היה ועוף שיש כאן אין אתה משלח אלא לי, א"ל מה צורך לעולם בך לא לאכילה לא לקרבן, רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבלו שעתידי העולם להצטרך לו, אמר לו אימתי אמר לו עד יבשת המים מעל הארץ, עתיד צדיק אחד לעמוד ולייבש את העולם ואני מצריכו לו הה"ד (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב. הראת לדעת שכדאי לקיים את העורב לדורותיו בזכות מעשה אחד טוב שיחיה בעתיד.

חידוש בעל השבט מוסר:

וביאר בעל שבט מוסר בספרו אנדת אליהו פאה פ"א ה"א גם אם אדם עשה עבירה שמתוכה נולדה עשית מצוה אע"פ שהוא לא כיוון למצוה וברור שבית דין של מעלה לא יחשבו זה למצוה, אבל הקב"ה שהוא רב חסד מטה כלפי חסד מחשיב לו המצוה שנולדה מהעבירה כאילו הוא עשה אותה בקום עשה אע"פ שלא כיוון לה משום שהוא רב חסד ומטה כלפי חסד, ולכן גם משה היה ירא מעוג למרות שכונתו לעבירה מאחר שיצא מזה הצלה ללוט, וכן בלק שהקריב בשביל לקלל מכל מקום עשה לקב"ה.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

זבזה פירש כוונת הירושלמי בפירושו הפסוק תהלים סט ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, חסד ה' שמשלם לאדם עבור מצווה שנולדה מעבירתו, כמעשהו כאילו עשהו בקום עשה וכיוון בה.

קלורין לעיניים דברי האריז"ל בשבחה דורנו:

ויש להוסיף לעוד ולחזק את דברי האריז"ל על ערך מעשה המצות בדורנו, והוא מה שכתב רבי חיים ויטאל זצ"ל שער הגלגלים הקדמה לח בהקדמה הרביעית בשם האריז"ל וזה לשונו פעם אחת שאלתי למורי ז"ל איך היה אומר לי שנפשי היתה כל כך מעולה כנזכר לעיל והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מוגיע לעקבו? ואמר לי דע לך כי אין גדולת הנפש תלויה בפי מעשה האדם רק בפי הזמן והדור החוה כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות גדולות שבדורות אחרים כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד לאין קץ משא"כ בדורות ראשונים ואילו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים וזהו שאמרו חז"ל על נח תמים היה בדורותיו ואילו היה בדורות צדיקים היה יותר צדיק ולכן שלא אצטער על זה כלל כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מוזן תנאים ואמוראים עכ"ל. ללמדנו שמעשים של דורנו יש להם מעלה גדולה עשרת מונים אצל הקב"ה מאשר מעשיהן של בני דורות הקודמים מאחר והכל נמדד לפי דרגת ונסיונות הדור וממילא אין פלא שהגם היותו קטן כקליפת השום במעשיו לגבי דור הקודם מעלתו יכולה להיות יותר גדולה עד שאותו קדמון אילו היה בדורנו היו מעשיו יותר קטנים ממנו, ולפי"ז אפשר להבין דברי חז"ל מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי כפשוט שהמכוון לפי דרגת דורנו, וממילא אם במעשיהן של דורות קדומים הקב"ה העריך כל חלק טוב מהמעשה מה נאמר בדורנו כמה הדבר צריך לעודד ולחזק איש את רעהו ובפרט בבני ביתו על כל פעולה ומעשה הכי קטן שערכו רב מאוד בעיני השם יתברך.

מעשה שהיה בזכות השלמת מניין ניצול:

באחד מלילות שבת שבהם דרש הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל על הנושא והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה נגש אליו יהודי וסיפר לו את סיפורו שנגע לנושא הנדון. אחרי מלחמת העולם הראשונה התעשרו יהודים רבים אני הייתי עוסק במלאכתי עסקתי בעסק יהלומים בכלל בקר התייצבתי בשעה שמונה והייתי עסוק כל היום, בקר אחד יצאתי מביתי מוקדם מן הרגיל כשבידי מזוודת היהלומים והתכשיטים לפתע שמעתי קול קורא עשירי למניין עשירי למניין כשהפניתי ראשי לעבר הקול ראיתי אדם עומד בפתח בית כנסת ומחפש עשירי להשלמת מנין מאחר והיה לי עוד מעט זמן החלטתי לא לסרב לבקשתו ונכנסתי לבית הכנסת שם התברר לי שאיני אלא החמישי למניין כעסתי על האיש ופניתי לצאת, אולם הוא הפציר בי להישאר תוך שהוא מתחנן היום הוא יום הזיכרון של אבי עלי לומר קדיש אנסה לארגן מנין במהירות בלית ברירה ישבתי ואמרתי פרקי תהלים כעבור עשר דקות הגיע עוד אדם ואז קמתי ופניתי לצאת, אז הצביע האיש לעברי ואמר אילו היה היום יום הזיכרון של אביך היית רוצה שאשאר נכון והייתי נשאר כעת אתה תשאר בשבילי השתכנעתי השלמתי עם העובדה שחלק מתוכניותי לאותו בקר יתבטלו בשעה שמונה ושלושים התקבץ סוף סוף כל המניין והתחלנו בתפילה הבטתי בשעוני בצער ידעתי שאגיע אל המשרד אחרי השעה תשע פעמים רבות במשך התפילה הסתכלתי סביבי לראות אולי יגיע מתפלל נוסף ואז אוכל לצאת אך הדבר לא קרה משתסתימה התפילה הודה לי האיש מאד ואני פניתי במהירות למשרדי כשבידי מזוודת התכשיטים כשהגעתי מרחק שני בנינים מן המשרד רץ לעברי אחד ממכרי כשהוא מנופף בידיו וקורא בקול מבוהל הסתלק מכאן מהר הבולשביקים השתלטו היום על הממשל הם הרגו מספר יהודים כבורסת היהלומים ועכשיו הם עסוקים באיסוף השלל המלט על חייד אני אכן נמלטתי על נפשי והצלחתי לצאת מרוסיה אתם ודאי מתארים לעצמכם מה היה קורה לי אילו עזבתי את המניין מוקדם.

מעשה שזכה ללויה גדולה על טובה שנעשתה בדיעבד:

עוד מסופר בילקוט מעם לועז הובא בשם ספר שתי ידות דף מ"ח מעשה בשני חסידים שהיו יושבים ועוסקים בתורה יחד באשקלון מת אחד מהם ולא באו הרבה אנשים להשתתף בהלויתו, אח"כ מת בנו של המוכסן ובאו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

הרבה אנשים ללויה וכל בני העיר סגרו את הנויותיהם והלכו ללויה, והחסיד הזה נצטער ואמר חברי היה חסיד גדול כ"כ לא חלקו לו כבוד הראוי לו, אמרו לו בחלום אל תחקור בדבר כי בודאי פורע הקב"ה לכל אחד ואחד כפי זכותו, דע שהחסיד הזה עשה עוון בחייו שפעם אחת לבש תפילין של ראש לפני תפילין של יד לכן פרעו לו מן השמים שלא חלקו לו כבוד ובכך נתכפר לו כי לא היה בידו עוון אחר, ובנו של המוכסן היה רשע גדול ובכל חייו לא עשה אלא מצוה אחת פעם אחת עשה סעודה לחברו של המוכסן ולא באו וכדי שהאוכל שהכין לא יתקלקל עמד וחלק אותנו לעניים, ויש אומרים שבהיותו הולך בדרך נפל לו ככר אחד מן השק ובא עני אחד ולקחו ולא אמר לו כלום כדי שלא לביישו, ולכן זכה שיעשו לו לוייה גדולה וכו'.

השפעת מעשה אחד:

כתב בספר אוצרות התורה שמעתי מעשה מופלא הממחיש לנו את חשיבותה של מצווה אחת, מעשה היה בבית ההארחה במושב שורש משגיח הכשרות של המקום היה נוהג לארגן מדי יום ביומו מניין לתפילת מנחה, והנה אירע יום אחד שחסר עשירי למנין המשגיח יצא לחפש אדם להשלמת המניין ופגש יהודי פשוט והציע לו להצטרף לא הבין האיש מה הוא שח ומה פירושו של המושג מניין לאחר שהוסבר לו גודל חשיבות המצוה הסכים האיש להצטרף אליהם, והנה אך עלה שלש מדרגות לבית הכנסת הגיע בנו של אחד המתפללים וכבר לא היה צורך באותו יהודי הודה לו המשגיח על רצונו הטוב ופטרו לשלום, חלפו כעשר שנים לילה אחד רואה משגיח הכשרות את אותו אדם שרצה להשלים מניין בחלומו ופניו קורנות האיש סיפר לו שעזב את העולם לפני כחודש ואין לך מושג איזה שכר קיבלתי בשמים על שלש המדרגות שעליתי כדי להשלים לכם את המניין, הוסיף ואמר בקשה אחת לי אליך יש לי בן יחיד רחוק מתורה ומצוות המתגורר בירושלים לך אליו ותבקש ממנו בשמי שיאמר עלי קדיש.

מוסר השכל:

עלה בידנו עד כמה כל אחד צריך לאמץ בביתו כיצד להשרות אוירה חיובית מעורדת ומפרגנת על כל מעשה טוב ואפילו בחלקו כהנהגת הקב"ה עם האדם ובדרך זו מעצימים את כל בני הבית להשתדל יותר ולהרבות במעשים טובים ובקיום המצוות, ולא כאותם טועים לדוגמה בתפילה, שאם איחר לתפילה או קיצר בתפילה, ואם לא קם לניץ, או קרה שעבר זמן ק"ש או לא התפלל במניין, וכדומה בכל קיום מעשה המצוות תיכף מטיחים בו קיתונות של רותחים בתוכחות קשות בכדי ליישר דרכו, אין זו דרכה של תורה אלא ההיפך אנו למדים מפרשתנו מהיא מעלתה של כל פעולה טובה אפילו קטנה ואפילו חלק מהמעשה טוב, וזהו כוונת התנא באבות הרי רץ למצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע שכר מצוות ופעמים שבזכות מצוה או חסד קטן זוכה לישועה גדולה, זאת ועוד אפילו ח"ו היית כוונתו לרעה אך יצא ממנה טוב גם על זה שכרו גדול, ואם עוג ובלק והמצרים קיבלו שכר על הטוב שיצא ממעשיהם הרעים ק"ו לכל אדם שמתכוון לעשות טוב לסביבתו הן בדיבור והן במעשה שכרו גדול עד בלי די ורק בדרך זו כאשר מאחיבים על האדם את קיום המצוות וכל מעשה טוב אפשר להצליח לגדל דור ישרים מבורך ולעלות בתורה וביראת שמים.

בידידות ואהבה

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד